

คณคาคคิชาวบานหมบานเมืองเกา

โดย

นางจาร์ณี กองพลพรหม

000334

วิทยานิพนธ์นี้

เป็นส่วนประกอบการศึกษาตามระเบียบปริญญามหาบัณฑิต
ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
แผนกวิชามัธยมศึกษา

พ.ศ. 2516

THE VALUE OF THE FOLKLORE OF MUANGKOW HAMLET

MRS. JARUNEE KONGPOLPROM

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Secondary Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1973

หัวขั้ววิทยานิพนธ์

คุณคาคติชาวบ้านหมุ่บ้านเมืองเก่า

ชื่อ นางจารุณี กองพลพรหม

แผนกวิชามัธยมศึกษา

ปีการศึกษา 2516

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่องนี้เพื่อรวบรวมและศึกษาคุณคาคติชาวบ้านหมุ่บ้านเมืองเก่า ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ดำเนินการวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยากรของหมุ่บ้านเมืองเก่า โดยการจดบันทึก และ บันทึกเสียง ถอดข้อความจากแถบบันทึกเสียงเป็นภาษาอังกฤษ ถอดความเป็นภาษาไทยกลาง และวิเคราะห์ศึกษาคุณคาคติชาวบ้าน

ผลการวิจัย ได้รวบรวมคติชาวบ้าน หมุ่บ้านเมืองเก่าอันประกอบไปด้วย

เพลงกล่อมเด็ก	10	บท
เพลงหยอกเด็ก	7	บท
ฉญา : สุภานิต	9	บท
ฉญา : เกี้ยวพาราสี	104	บท

ชะล่า หรือ คำสอน: บุคคลทั่วไป

:หญิงมีครรภ์

นิทาน

นิทานเรื่องสัตว์

นิทานคติ

นิทานมุขตลกหยามโลน

นิทานมุขตลกนักบวช

นิทานมุขตลกเจ้าปัญญา

นิทานทรงเครื่อง

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าปัจจุบันนี้ผู้สามารถถ่ายทอดคติชาวบ้านได้เป็นอย่างดีเป็นส่วนน้อย ประชาชนผู้สูงอายุเท่านั้นจะรู้และสามารถถ่ายทอดได้ ดังนั้นจึงใคร่เสนอแนะว่า คติชาวบ้านเป็นวรรณกรรมที่ควรแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่ และคติชาวบ้านหมู่บ้านเมืองเก่า แดงไว้ควยคติธรรม และปรัชญาที่สะท้อนให้เห็นวิถีทางชีวิตของชาวบ้านหมู่บ้านเมืองเก่าอันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกคนที่จะนำมาเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนเด็ก และผู้ที่สนใจใคร่ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

๖

Thesis Title : The value of the folklore of Muangkaw hamlet.
Name : Mrs. Jarunee Kongpolprom Department Secondary
Academic Year : 1973

Abstract

The purpose of this research is to collect and study the folklore of Muangkaw hamlet.

The materials were collected from the villagers. The researcher recorded the materials in the northeastern dialect, transcribed, and then translated them into the central dialect. The value of the folklore was then analyzed.

Lullaby (เพลงกล่อมเด็ก)	10 items
Nursery Rhymes (เพลงหยอกเด็ก)	7 items
Sayings	
Proverbial Sayings	9 items
Proverbial Conversation in Courting	104 items
Beliefs (ชะล่ำหรือคำสอน)	
For People in General	
For Expecting Mothers	
Folk Tales	
Animal Tales (นิทานเรื่องสัตว์)	
Didactic Tales (นิทานคติ)	
Jokes : Clever People (นิทานมุขตลกเจ้าปัญญา)	
Jokes : Obscene Stories (นิทานมุขตลกหยาบโหล)	

Jokes : Religious People (นิทานมุขตลกนักบวช)

Romances (นิทานทรงเครื่อง)

Nowadays there are only a few people belonging to the old generation who are active tradition bearers of folklore. The research shows that the folklore collected is valuable and worth while to be made known to the public.

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง คณคาคคิชาวบ้านหมุ่บ้านเมืองเก่า ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากศาสตราจารย์ ดร. จรูญทัศน์ พุกกะมาน อาจารย์ ดร. กิ่งแก้ว อัครถาวร อาจารย์ อารีย์ สหชาติโกสีย์ ให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดตลอดมา

เนื่องจากการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง คณคาคคิชาวบ้านหมุ่บ้านเมืองเก่า เป็นเรื่องที่มีความยากลำบากด้านการศึกษา ผู้วิจัยได้รับความรู้เป็นอย่างมากจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน อาทิ สมเด็จพระธีรญาณมุนี วัดจักรวรรดิราชาวาส สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ธมฺมชโร) วัดพระศรีมหาธาตุ พระนคร พระอริยานุวัตร วัดมหาชัยจังหวัดมหาสารคาม นาย แจง กองพลพรหม อธิการบดีโรงเรียนศึกษานารี 9-10 และ วิทยาการของหมุ่บ้านเมืองเก่า ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง

การรวบรวมข้อมูล โดยเครื่องบันทึกเสียง ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือจาก พ.ศ.ต.บรรยง อนุมานราชชน ให้ใช้เครื่องมือบันทึกเสียง

การทำวิทยานิพนธ์ จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีก็ด้วยอาศัยปัจจัยสำคัญคือ กำลังทุนทรัพย์ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการทำวิจัยจากมูลนิธิเสฐียรโกเศศ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณอย่างสูงทุกท่านที่โศกกลาวนามมาแล้ว และมูลนิธิเสฐียรโกเศศ ไว้ ณ ที่นี้

บุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้วิจัยอย่างยิ่ง และเป็นแรงจูงใจให้เกิดความสนใจใคร่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่อง คคิบ้าน นอกเหนือจากที่ได้อ่านได้ฟังจากประสบการณ์ของตนเอง คือ ศาสตราจารย์ พระยาอนุมานราชชน ในฐานะที่ผู้วิจัยได้รับความอุปการะในด้านการศึกษาจากศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชชน ผู้วิจัยจึงมีโอกาสดูแลเรื่องราวของ คคิชาวบ้านหมุ่บ้าน โดยในขั้นต้นเมื่อยังเยาว์ยังไม่ทราบว่าเป็น คคิชาวบ้าน จึงนับว่าเป็นการเรียนรู้โดยทางอ้อม จากการพูดคุยซักถามผู้วิจัยได้ทราบเรื่องราวหลายเรื่องด้วยกัน ซึ่งล้วนแต่เป็นเรื่องที่ท่านได้ยินได้ฟังมา แทบจะไม่สามารถค้นคว้าจากตำราใด ๆ เช่น ในภาคอีสาน ถ้าฝนไม่ตก

ชาวบ้านจะปั้นดินเหนียวเป็นรูปอวัยวะเพศชายและเพศหญิงขนาดใหญ่ไว้ที่คันทนา เรียกว่า
ปั้นเมฆ ผู้วิจัยจำได้ว่าได้เคยเห็นรูปปั้นชนิดนี้เหมือนกัน แต่ปั้นไว้ในบริเวณวัด เรื่องนี้
ศาสตราจารย์ พระยาอนูมานราชชนได้เขียนไว้ว่า¹ "ต่อมาเมื่อเขียนเรื่องตอนนี้เสร็จแล้ว
ไปได้ความจากหลานสาวคนหนึ่งอยู่ที่จังหวัดขอนแก่นเล่าให้ฟัง ถ้าปีใดฝนแล้ง เคยเห็นรูปปั้น
ด้วยดินเหนียวมีขนาดเท่าลำแขน ทำเป็นรูปนimitทั้งของผู้หญิงผู้ชายเอาไปวางไว้ในบริเวณ
วัดอยู่เรียงกันอย่างใกล้ชิด ผู้เลาบอกว่เคยเห็นรูปนี้เมื่อครั้งตนยังเด็กอยู่ แต่เดี๋ยวนี้ไม่เคย
เห็น"

จากการใกล้ชิดและได้รับความรจากศาสตราจารย์ พระยาอนูมานราชชน ผู้วิจัย
จึงมีพลังใจที่จะศึกษาคนควาคคิชาวบานในทววงชววงและลิกซิง

---

¹ เสฐียรโกเศศ, การศึกษาเรื่องประเพณีไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2; พระนคร: ราชบัณฑิตย-
สถาน, 2514), หน้า 1.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ความจำกัดของวิทยานิพนธ์	4
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	4
คำจำกัดความของศัพท์เฉพาะ	11
วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	12
ลักษณะหมู่บ้าน เมืองเก่า	16
แนะนำวิทยากร	16
2 เพลงกล่อมเด็ก - เพลงหยอกเด็ก วิเคราะห์ความ	19
3 ฃญา วิเคราะห์ความ	39
4 ๓ะลา หรือ คำสอน วิเคราะห์ความ	99
5 วิเคราะห์ความ นิทานชาวบ้าน	120
6 สรุปลผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ	242
บรรณานุกรม	246
ประวัติการศึกษา	247
แผนผังหมู่บ้านเมืองเก่า	